

Izhaja vsak petek

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
štriletna . . . K 1—
posamezna štev. 10 vin.

Ne frankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 13.

V Ljubljani, 22. februarja 1918.

Leto XIII.

Pokramljajmo!

Pri nekem trgovcu sem videl nekoč na vratih pisarne zapisano, kako naj »gospodje« komisi (trgovski sotrudniki) in »praktikanti« (trgovski vajenci) postopajo s »kundi«, kadar pridejo v štacuno. Precej dolga so tista navodila, a to-le se mi zdi tako važno, da zapišem: »Prijazno občuj z vsakim, ki pride v prodajalno, naj si bo bogat ali reven, moški ali ženska, mlad ali star: kupi naj za dva vinarja ali za tisočake blaga. Smehlaj se, če te tudi ošteva, zbada; korist trgovine in kupčije si pred vsem predočuj! Imej stokrat prav ti, pritrjuj, kar kupec trdi. Nikdar se ne skregaj in nikoli kakega »kunda« ne razazli: le če se teh navodil držiš, si dober trgovec in boš sklepal ugodne kupčije; če ne, si pa odtujiš ljudi.«

Kaj ne, kako je to samo ob sebi umljivo. Kako pametna se nam ta navodila zde, a hudnika, kako to, da se jim v navadnem življenju tako težko privadimo in se ne ravnamo po njih.

Kolikokrat čujemo, posebno zdaj med vojsko: vse se je posurovelo, vse kriči in vpije, vse je podivjalo. Prijatelj moj: delavec, delavka; vprašaj se, ali si ti tudi med tistimi, ki te je vojska tako utopila, da si izgubil tisto stvar, ki je našemu nepozabnemu dr. Kreku pridobivala srca ljudstva gori od prosvitljenca tja do uboge revice, ki ji ni zapiral vrat, dasi je spadala med ljudi, ki se udajajo »sladki vodki« šnopsu, in ki zato propadajo. Prijazen, ljubeznjiv bodi z vsakomur. Ne izvijaj se mi: ne morem, ni mi prirojeno. Ne morem in ne maram se kriviti. Saj tega nihče ne zahteva od tebe: samo ljubeznivo občuj s svojimi tovariši, s svojimi tovarišicami. Posnemaj dr. Krekovo prijaznost in ljubeznivost. »Da, dr. Krek, izreden mož je bil.« Seveda je bil: mož jeklene volje, ženij, veleum, a sam je pripovedoval: »Občevati prijazno z ljudmi sem se le s težavo privadil, ker sem po svoji naturi bolj človek zase.«

In vsi, ki ste ga poznali in ljubili, njegove ljubeznivosti in prijaznosti nikdar ne boste pozabili.

Prijatelj, prijateljica; ki so ti tvoji somišljeniki, somišljenice poverili odgovorno mesto v odboru skupine Jugoslovanske Strokovne Zveze, v tvojem konzumnem društvu, v izobraževalnem društvu ali v kaki drugi naši organizaciji; eno te prosim: ne prevzemaj se, ne postani ošaben,

prevzetan; če si po svojem značaju trd, zbdljiv, siten: otresi se teh reči in se drži načela, katerega se drži pametni trgovec: prijaznost, prijaznost, prijaznost! Če prav veš, da imaš ti prav, se ne prerekaj s tistim, ki ti ugovarja.

Težka reč, kaj ne. Ljubeznivi in prijazni so Štajerci, Dolenjci; meni na primer glede na ljubeznivost ugajajo najbolj Vrhničani; lepo oglašeni so pod vplivom romanske kulture Primorci; sicer smo pa Slovenci, le odkriti bodimo, nekoliko grčasti. Ta grča nas seveda kazni in škoduje tudi naši delavski organizaciji.

Prijaznost in ljubeznivost sta darova, ki ju podeljuje Bog, a prijatelj: če te preveva neupogljiva, trdna volja, postaneš lahko prijazen in ljubezniv. Poskušaj, da to dosežeš. Ne bodi sicer afektiran, ampak uglajenosti do gotove mere si mora človek pridobiti. Ni dobro, če ostaneš vedno »štorst«.

Poleg vestnosti, ki jo imaš do svojih dolžnosti prevzetih v svoji delavski organizaciji, pomni: s prijazno besedo, s svojo ljubeznivostjo boš pridobival novih članov svoji organizaciji in množil njeno moč, ki je tudi tvoja lastna sila in predpogoj boljši bodočnosti tvojega stanu, tistega stanu, ki si ga je izbral naš Odrešenik Jezus Kristus, da je rasel v modrosti v hiši tesarja Jožefa, kateremu je bil pokoren.

× × ×

Naša Jugoslovanska Strokovna Zveza, to bodi povedano, zadnje čase dobro napreduje. Vsakega našega delavca mora to veseliti. Posebno nas veseli, ker se je naša Jugoslovanska Strokovna Zveza ustalila v Kranju in v kranjski okolici. Če bo šlo v Kranju z Jugoslovansko Strokovno Zvezo tako naprej, kakor se je pričelo, še doživimo, da postane podružnica Jugoslovanske Strokovne Zveze v Kranju najmočnejša po številu na Slovenskem. Tekmujejo z njo Stražiščani. Lepo procvita Jugoslovanska Strokovna Zveza tudi v Trziču in napreduje v ljubljanski tobačni tvornici. To veselo dejstvo, prijateljice, prijatelji, naj Vas spodbuja tudi drugod, da boste krepko zastavili svoje moči. Na Gorenjskem je Jugoslovanska Strokovna Zveza oživila gorenjsko okrožje, ki je bilo sicer že pred leti ustanovljeno, a je po krivdi njenega tačasnega predsednika starostrujarja Vinka Marinka tako delovalo, da je imelo le ustanovno zboro-

vanje, drugega pa ni čisto nič storilo. Smotreno in uspešno organizacijsko delo posebno v Kranju, Stražišču in Trziču nam dokazuje, da se tudi med vojsko lahko pridobivajo Jugoslovanski Strokovni Zvezi novi člani. Ker govorimo ravno o Jugoslovanski Strokovni zvezi, še povejmo, da je vodstvo naše skupine v Trziču uvedlo »Našo Moč« obligatorično; to se pravi: vsi člani Jugoslovanske Strokovne Zveze morajo biti na naš list naročeni. Ta ukrep je tudi drugim našim delavskim organizacijam zelo priporočljiv. Posnemajte ga!

Meni se zdi, da delavska organizacija ni in da ne more biti popolna, če člani niso prisiljeni, da dobe list svoje organizacije. Teža se že od nekdanj drže vse delavske organizacije na svetu; samo pri nas se je ta reč omalovaževala. V tem oziru se morajo nazori temeljito izpremeniti.

× × ×

Na zadnjem izrednem občnem zboru Jugoslovanske Strokovne Zveze predlanskim se je že poudarjalo, da je potrebno, naj se prispevki Jugoslovanske Strokovne Zveze v toliko zvišajo, da se bo njen finančni temelj popolnoma utrdil in da bodo naši člani dobivali tudi glasilo J. S. Z., kakor to zahtevajo pravila društva. Danes je ta reč že popolnoma dozorela. Vodstva naših plačilnic in skupin so uvidela, da je ta stvar neodložljiva in da se mora izpeljati. Naj se ta reč lepo pogovori s člani, kakor se morajo take reči v demokratičnih organizacijah izvesti, da bomo v delavskem parlamentu Jugoslovanske Strokovne Zveze to stvar delavstvu v korist izvedli.

× × ×

Nekoliko živahnejšega poleta bi si v naših delavskih organizacijah želeli. Slovenci smo bili vsi v vojnem ozemlju; ožjem ali širšem; omejevati smo se zato morali tudi v Jugoslovanski Strokovni Zvezi bolj na seje in na sestanke, a zdaj se je ta stvar izpremenila: shodi se lahko izvzemši na Primorskem, brez težave prirejajo, razmere na železnicah res niso najugodnejše, toda to ni ovira, katere bi ne bilo mogoče premagati. Dve reči si letos želim: a) Naj vsaka skupina Jugoslovanske Strokovne Zveze, kakor to določa § 30. društvenih pravil, res prireja vsaj četrtletno svoje shode. Ta reč je silovito važna. V Ljubljani se nas je nekaj fantov

dogovorilo, da bomo šli na delavske shode, kadar boste to zahtevali; b) vse skupine naj prirede letos socialne tečaje. Tudi zanje smo fantje v Ljubljani dogovorjeni, da jih bomo izvedli.

Zdaj, vodstva skupin in plačilnic J. S. Z., ste Vi na vrsti, da načelstvu J. S. Z. naznanite, kdaj naj pridemo na Vaše shode in kdaj da želite prirediti socialni tečaj.

× × ×

Besedo o našem listu. Med delavci, hvala Bogu, pridobiva novih naročnikov. Bili so med vojsko časi, ko sem dr. Kreku pripovedoval, naj bi »Naša Moč« prenehala in naj bi se naš delavski tisk drugače, skromnejše organiziral. Rekel je: »Priatelj, bilo bi jo škoda. Storite vse, da se bo list tak, kakršen je, nadaljeval.« Držal sem se njegovih nasvetov in dajal listu izobrazovalen strokoven značaj: saj sem objavljajal celo dobesedno razne težke postavke, kadar je šlo za take, ki so se tikale delavstva. Da je moral naš list poseči tudi v nezdrave domače strankarske razmere na Kranjskem, je bilo potrebno, ker mora ravno slovensko katoliško delavstvo čuvati kakor punčico v očesu, da ostane naša stranka demokratična. V tem oziru se je z delavske strani reklo, da je »Naša Moč« nasproti nezdravim političnim razmeram na Kranjskem še premilo nastopala. Držali smo se pravca: izogibajmo se zmerjavk; gledali smo, da smo se omejevali na stvarno kritiko, da smo reči, kakor so se razvijale, podajali kolikor le mogoče poljudno.

Nekaj pa moramo svoje brave vprašati: kakšne želje da imajo z ozirom na naš list, ali morebiti žele več takozvanih splošnih novic? Sploh naj nam pismeno naznanjajo, kašen naj bi bil list po njih želji.

In delavci: če hočete, da bo javnost poučena o Vaših bednih razmerah, dopisujte! Idrijci so se že zglasili, tudi drugod dopisujte, kako se Vam godi.

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Nič nisem rekel Aleidis, a sledil sem mu do vrat njegove sobe. Plakal sem, pokleknil pred njim in bolešno zaklical:

»O Abulfaragus, za božjo voljo te prosim, daj mi kako knjigo. Nauči me brati, če ne pred tvojimi nogami skoprnim. Spoštoval te bom, te ubogal, kakor da bi bil tvoj hlapec. Usmilj se me. Ali ne vidiš, da me vedoželjnost mori?«

Objel sem njegova kolena in močil s solzami njegovi roki. Ničesar ni odgovoril; zdelo se mi je, da se je radoval, ker sem bil žalosten. Silnejše in proseče sem ponavljaj svojo željo; a on, trapitelj, ti vtakne ključ v vrata, jih odpre, me bacne z nogo proč, stopi v sobo, jo zapre in odgovori notri z zasmehljivim ha, ha, ha!

Žalosten in osramočen sem se počasi vračal k Aleidis. Brez moči sem se zgrudil na stol, pričel plakati in divjati, kakor da bi bil zblaznel. Aleidis me je tolažila, a sunil sem tudi njo proč; branil sem

Iz Idrije.

Kaj bo, kaj bo? Na jesen nismo nič dobili, se imamo za pomlad še manj nadejati. Po krivdi rudniškega predstojnika Billeka je za nas namenjen krompir po večini zmrznil, ker moža je skrbelo, da bi se mu premog v Logatcu ne pokvaril, češ krompir ni toliko nevaren, zato smo ga pa tudi dobili, čujte! 6 do 8 kg na osebo, pa ne za ta mesec in to zimo, ampak lanskega pridelka sploh. Masti skoraj nobene, ker če se da delavcu 10—20 dkg, družini pa nič, ni niti za upoštevanje, moke zmiraj manj, mesa pa skoraj nič. Kaj pa zaslužek? Tak kakor pred vojno, razven par vojnih doklad, ki znašajo komaj 100% od dnine, od katerih, če si pa bolan, nimaš ničesar. Vse je pa najmanj 500% dražje. Tako se godi rudarjem pri c. kr. rudniku v Idriji!

Z lastnimi močmi.

Socialno demokratična konsumna društva na Koroškem prirede dne 24. februarja posvet tistih društev, ki pripadajo osrednji zvezi avstrijskih konsumnih društev. Socialistično časopisje piše, da gre za izpopolnitev konsumnih društev na Koroškem. Delavska konsumna društva so med vojsko povsod napredovala, a zato se mora tudi na Koroškem ustvariti velika in močna organizacija konsumentov in se mora odstraniti razcepljenost na tem polju. Česar niso dosegla mala društva, se mora izvesti s tesnim sodelovanjem vseh. V tem oziru so se dosegli v drugih deželah že znatni uspehi; ugodni predpogoji so zato tudi na Koroškem dani. Zdaj obstojati že dve veliki okrajni društvi v Celovcu in v Špitalu ob Dravi, ki imata veliko podružnic. Med vojsko so člani tako pristopali, da nekaj časa niso sprejemali novih članov. To dejstvo je dokazalo, da je bilo, ko je vojska izbruhnila premlado, vsled česar ni bilo popolnoma svoji nalogi kos. Neobhodno je zato potrebno, da se mora po-

se z njo govoriti. Njene solze so končno končale mojo besnost. Nato sem zaklical:

»Aleidis, rekla si mi, naj ostanem vedno tvoj brat. Kar si obljubila, si prelomila. Abulfaragus je moj krvni sovražnik, še umoril me bo. Pravkar me je pahnil od sebe, kakor kakega psa. Sestra ne more ljubiti tistega, ki postopa s svojim bratom tako. Ne zahteva, da prihaja k njej, njegovega grdega glasu ne smatra za lepega! Plemenite krvi sem, Aleidis; ne bom dalje prenašal, da me neplemeniti človek zaničuje in zasramuje; — niti tvoja naklonjenost ne more povzročiti, da pozabim na zasmehovanje. Jutri zapustim grad. Zanašam se na milost Boga; nikdar več me ne boš vidila! Dobro vem, da te moj odhod ne bo bolel. Saj ostaneš pri Abulfaragusu, ki ti lahko lepše, kakor jaz pove; da na tebi, čisti, lepi devici, ni Bog ničesar pozabil.

Naučiti se hočem brati. In drugi bodo potem poslušali moj glas...

Aleidis je med mojimi grdimi besedami sklonila glavo, kakor da nosi težko breme; kar je poskočila kvišku, da bi mi usta zamašila, a opešala je in nezavestna se je zgrudila na tla.

Hotel sem klicati na pomoč, a ko je

svetili v bodoče organizaciji konsumentov večja pozornost kakor pred vojsko. Poleg obeh navedenih konsumnih društev, ki poslujeji z mnogoštevilnimi podružnicami, pa obstojajo na Koroškem še druga konsumna društva krajne važnosti, med njimi sta najmočnejši konsumni zadrugi v Borovljah in v Volšpergu. Vsem tem društvom se svetuje, naj pristopijo kakemu velikemu okrajnemu konsumnemu društvu. Velike zadače čakajo konsumna društva tudi potem, ko se bo že vojska končala, ker se blago ne bo lahko dobavljalo in se morejo le večje družbe konsumentov hitro prilagoditi razmeram. Neobhodno potrebno je, da se konsumna društva na Koroškem strnejo, kar se je v drugih kronovinah že izvedlo.

× × ×

Tudi na Koroškem bodo toraj socialisti delali na to in tudi izvedli, da odpravijo vsako razcepljenost v organizaciji konsumentov. Na Kranjskem je to že izvedel pri socialnih demokratih ravnatelj Anton Kristan. Mi imamo sicer tudi lepe, z velikim uspehom delujoča delavska konsumna društva, katerih pomen pa le ne sega čez domači kraj. Pred leti ni bilo, vsaj na Kranjskem ne, takorekoč nobenega večjega delavskega kraja, kjer bi ne bil obstojal naš delavski konsum. Bodisi, kar je bilo: na porodnih bolečinah, vsled premale strokovne izkušnje in ker so imela ta šibka deteta premalo opore, je marsikatero zamrlo, a nekaj konsumnih organizacij imamo, pred katerimi klobuk doli, če bi le tega presnetega če ne bilo: celote ni, skupnosti ni, drži se jih, pa brez zamere, branjevska gospodarska politika iz Kurje vasi, zato pa tudi blaga ni. In med nami je že zdaj in je bilo tudi pred leti popolnoma zrelo vprašanje, da se naša delavska konsumna organizacija modernizira, da bi se strnili drobci naše že obstoječe delavske konsumne organizacije v celoto; ta naj skrbi, da se ne ustvarjajo krajna, že pri rojstvu na smrt obsojena konsumna društva, marveč podružnice. Sodimo: Prvo ljubljan-

prišel Abulfaragus, je umrla beseda na mojih ustnicah; zaničljivo se je smehljaj, ko je uprl svoj pogled name, vzel je Aleidis v naročje in jo je oživil s pogledom svojih oči, nato je zapustil sobo.

Aleidis mi je nato v grenkih solzah očitala mojo neusmiljenost, da sem jo nekoliko trenutkov pozneje prosil kleče, naj mi odpusti. Postala sva zopet dobra prijateljca; eden drugemu sva obljubila, da pozabiva na vse, kar se je zgodilo.

Abulfaragus je prišel drugi dan s knjigo v našo sobo; usedel se je, da prične čitati. Kar se je pordečilo čelo Aleidis; približala se je Abulfaragusu, položila je roko na knjigo in iztrgala nekaj listov iz nje, jih raztrgala in vrgla na tla; nato je nežno rekla Abulfaragusu:

»Vselej bom tako storila, kadar se predrzneš, da prideš s knjigami v mojo sobo. — Zdaj odhajaj, nevernik!«

Abulfaragus je zamolklo zakričal; vrigel se je na tla in kolikor mogoče hitro zbral kose raztrganih listov. Videl sem, da sta dve solzi padli iz njegovih oči. Gotovo je žaloval, ker se je tako dragocena knjiga uničila. Ustal je, bežal iz sobe in klical: »Gorje! Gorje!«

sko konsumno društvo je poklicano, da to izpelje. Ta zavest mora prešinjati vsakega delavskega zadrugarja, da brez celotne organizacije naša reč ne gre in ne more iti naprej. Pa še tole: delavci in delavke moramo za se, za procvit in napredek naših organizacij sami skrbeti. Sporedno z našo strokovno organizacijo Jugoslovansko strokovno zvezo mora korakati tudi naša delavska konsumna organizacija. Kjer se naša strokovna organizacija ustali, so ustvarjeni tudi potrebni predpogoji, da more obstojati podružnica, povdarjamo podružnica naše celotne delavske konsumne organizacije. Nihče ne more reči, da bomo, če to izvedemo, capljali recimo za ravnateljem Kristanom, saj so to reči, ki jih je naš list kdaj že in kolikokrat zahteval. Mi moramo napredovati tudi v gospodarski organizaciji, če ne bomo, je boljše, da prenehamo naše delavstvo organizirati in prekrizanih rok čakamo, da naša organizacija razpade. Kaj naj se stori: Več naših gospodarskih organizacij. Naš list je storil svojo dolžnost, ker je zapisal, kaj da neobhodno zahteva čas: ne govoriti, ne sklepati, ne obetati, marveč delati, vsi, ne le nekateri: to je vsa coprnija, da se doseže uspeh v vsaki in tudi v gospodarski organizaciji.

Krvoses kapitalizem.

Iz bede učiteljskega stanu. Nekaj črtic smo posneli iz Učiteljskega tovariša z dne 8. t. m., da tudi delavstvo izve, kako sijajno se godi ljudskošolskim učiteljem na Kranjskem in drugod. Zapisano je med drugim: »Ko smo 10. sept. lanskega leta zborovali v Ljubljani, je bil med nami tudi koroški slovenski učitelj. Ne imenujte mojega imena, sicer gorje meni v domači deželi! Tako nas je prosil — on, ponižani, do smrti užaljeni! Poglejte na Kranjsko, Goriško, v Istro, v Dalmacijo! Izstradani, raztrgani, bosí, izčrpani do usmiljenja božjega, izpostavljeni šikanam zelenih miz — tako delamo! Delo je, a ni plačilo za nje! Kakor bi bili tatovi naši gospodarji,

Abulfaragus naju ni potem več motil. Srečno in veselo sva živela, a vedoželjnost me ni več zapustila; sklenil sem, da se naučim brati, naj me stane, kar hoče.

Čim starejši sem postajal, tem bolj je izginjal spomin na pripetljaj pri gomili, a ker sem Abulfaragusa sovražil, sem poskušal izvedeti, kaj da moj nevidni dobrotnik in vedež tako skrbno prikrijava. Da je to vedež slutil, sem lahko vedel, ker me je sovražil. Neko jutro, ko sem prej ustal, kakor moja sestra, sem radovedno hodil pred vrati sob, ki so mi bile zaprte. Na enih vratih sem zapazil razpoko; stal sem na prstih in gledal v sobo. Grof Arnold je sedel, kakor ohromel, v naslanaču; oko je strmelo proti steni, na kateri je visela črna z zlatimi znaki poslikana deska. Pri njem je sedel Abulfaragus, ki je bral iz knjige. Ko sem prišel k vratom, je govoril grof Arnold:

»Praviš, Abulfaragus, da mora mladi Bernard zapustiti grad? A ne pomisliš, da bo Aleidis obupala, če ji vzamemo prijatelja mladih dni?«

»Kačo vzgajaš,« je rekel vedež, »če ostane tu, odkrije še strašno skrivnost, hi-

tako se godi nam in svojcem! — Na drugem mestu upravičeno napada kranjski deželni odbor, »ki menda ni še bil nikdar polnoštevilno zbran, odkar razsaja vojna in preskrbno kranjsko deželno vladu, kot zaščitnico vseh trpečih in zapuščenih.« Država je namenila učiteljstvu 70 milijonov državnega prispevka, a kranjski deželni odbor učiteljstvu nagrade ni izplačal. Zakaj ne? Učiteljski tovariš je zapisal tole: Ko je sestavljal deželni odbor proračun za leto 1918, se je pokazal primanjkljaj 700.000 K. V proračunu so bile tudi učiteljske doklade za leto 1918. Toda deželni glavnik dr. Ivan Šusteršič vzame svinčnik in črta iz proračuna preliminirane učiteljske doklade, češ, s primanjkljajem ne bomo šli v novo leto 1918 in primanjkljaj se je res na račun ubogega učiteljstva spremenil v prebitok. Učitelji so se zanašali na draginjske doklade. Eden ali drugi si je izposodil pri bogatih kmetih denar, da si je kupil prešiča; tudi toženi so že bili, ker posojenega denarja niso mogli vrniti. Trpko je zapisal Učiteljski tovariš glede na dobavo živeža: »Do decembra se je tu in tam še kaj dobilo — če si pravočasno prišel, seveda preplačati bi moral. In to si lahko storil, saj si dobil 1. decembra (l. 1917) presijajno plačo — plačo mirnih časov, onih časov, ko je veljal kg kaše 16 h — 1 kg mesa 96 h, tedaj onega decembra, pa stane 1 kg kaše 5 K, a 1 kg mesa 7 K 60 h. — O obleki pa niti ne govorimo.« In še tole socialno sličico je podal »Učiteljski tovariš«: »Imam 18 službenih let. 2 otroka se šolata v Ljubljani, za katera plačujem mesečno po 85 kron, doma smo trije, ki imamo tudi še slučajno želodce, stanovanje plačujem mesečno — pač samo 25 itd. — a dobil sem dne 1. decembra 1917. leta: beri v četrtem letu vojne — ravno 158 K, ali z besedami: enstopetdeset, osem kron plače — — No, g. grof Attems, ali se upate rešiti ta račun z eno samo neznancko, ki se glasi: kje bom vzel. Res, popolnoma upravičeno je napisal »Domoljub« v 5. številu 31. m. m.: »Kranjski učitelj strada mnogo-

šo tvojih očetov bo še obdolžil krvave sramote.«

»Ne, ne! O tem ni govora,« je zaklical grof Arnold. »V tem gradu poznati le dve srci veselje — ti dve srci hočeš zlomiti?«

»To se mora zgoditi!« je zaklical prepričevalno Abulfaragus. »Čuj!... Danes opolnoči je bilo nebo posejano z zvezdami: lahko mi je bilo dobiti vse naše planete. Tvoja zvezda se je slabo poleg Bernardove lesketala; zdelo se mi je, da liki napol ugasnjena lučica s trudom še tu in tam slabo vzplamti. Kar se Bernardova zvezda odstrani od tvoje, a se ji kmalu zopet približa in jo razveseli z žarečim vencem radosti in tolažbe. Z močjo moje umetnosti sem nato prisilil usodo, da se izrazi: čuj, kaj mi je stališče zvezd povedalo: Če Bernard tvoje hiše ne zapusti, bo zadal njeni časti dva strašna udarca in bo ime Craenhove za vse čase osramotel. Če gre, se bo nekoč zopet vrnil in ti napravil veselje in blaženost. Tako je razsodila neizprosna usoda!«

»O Abulfaragus, kako si neusmiljen! Kako neusmiljen si nasproti moji sestri Aleidis. Ne; naj se moje trpljenje podvoji, kakor da bi ona postala nesrečna!«

kje ob bajno majhni plači, ki jo dobiva. Sedaj mu je pa deželni odbor ustavil še tiste draginjske doklade, ki jih je v vojnem času dobival. Samarijan se je usmilil svojega sovražnika Juda, kranjski deželni odbor pa nima usmiljenja do svojega človeka! — Take razmere v učiteljskem stanu uplivajo umljivo tudi na plače delavcev in delavk, ker se tvorničarji sklicujejo na kranjski deželni odbor. Od dr. Šusteršiča ničesar ne pričakujemo, da bi storil kaj za učitelje, za »tiste šomaštre«, ki jih je vedno zaničeval menda zato, ker je sam pozabil, da se je že tudi njemu slabo v mladih letih godilo, a ga je bogastvo, ki mu ga je stranka naklonila in njegove zasluge, žal, iz dobrote, prenobel nagradila. A dr. Lampe bi moral kot duhovnik postopati nasproti tistim učiteljem, ki pravijo: Lačni smo, dajte nam jesti! Dr. Zajec in dr. Pegan sta postala to, kakor tudi dr. Lampe, kar sta, ker jih je dr. Krek protežiral: posebno še dr. Zajca in nad vse dr. Pegana. Če je dr. Šusteršič trd in neodjenljiv nasproti »šomaštrom«: saj mu ni treba slepo čez drn in strn slediti, če ste se še v take starostruarje vi vsi trije nekdanji radikalni demokrati, ki ste tudi po stavkarskih shodih hodili, izpremenili. Saj nekoliko svoje korajže pokažite dr. Šusteršiču, pa reč uredite. Hud bo, kregal se bo in grozil po svoji stari navadi: odstopim, odstopim, ne bo pa ne, saj sami veste, da kakor bi vsi trije radi videli, da bi se ga iznebili, vam le te usluge ne bo napravil. Ne naša; ampak korist »prepoštene starostruarske reči« zahteva: da nasitite lačne učitelje!

Kako se kvarijo živila. Konzumno društvo nastavljenecv bank na Dunaju je naročilo v Petrikavu 5000 kg klobas po 10 kron kg. Blago so naložili v Petrikavu 5. septembra; trajalo je pet dni, preden je železnica voz s klobasami odpeljala; na Dunaj so se vozile klobase 5 dni. Blago je bilo seveda pokvarjeno: 1500 kg je moral pokopati konjederec, 1400 kg je prevzel prehranjevalni urad, ki je prodajal manj pokvarjeno blago po 6 kron kg. Pri sodi-

»Arnold, Arnold!« je zaklical vedež nepotrpežljivo in kazal na zlate znake na deski: »Če bi bil vedno veroyal, kar sem napovedoval, bi zdaj ne trpel, ne bi šel s kesom in bolestjo v grob. Kaj je tu zapisano?

»Če dobi med Vama prostor ženska, bo lastna kri hišo Craenhovejevih osramotila?« Ali se ni tako zgodilo? Še tega manjka, da boš javno osramočen. Zdaj vrzi blato pred vsem v tvoje lastno obličje, sramoti senco tvojega očeta, napiši na njegov grob, da je njegova kri sramotna! Bodi dovolj srčen do tega bojazljivega čina...

Kakor trepetlika sem se med tem razgovorom tresel. Brez moči sem bil. Nasloniti sem se moral k zidu. Videl sem, da je grof Arnold globoko pobesil glavo in da je uklonil svoj tilnik pod grozovitimi besedami Abulfaragusa. Po daljšem odmoru ga je ta s krepkim glasom vprašal:

»No, grof Arnold, kaj ukazuješ?«

»Gre naj!« se je glasil strašni odgovor.

»Hvala,« je odgovoril vedež, »a usoda zahteva, da odhaja tak, kakor je prišel: reven in izbacnen.«

šču so dognali, da je bilo blago, ko se je oddalo železnici, popolnoma dobro.

Malo blaga — velik dobiček. Dunajskega trgovca s premožem Antona Kernala je obsodil sodnik, ker je navijal cene, v globo 200 kron. 100 kg premoža je prodajal po K 9.60, dasi ga je stal le K 7.01 in bi bil smel zahtevati dobička K 1.60.

Žrtvi pomanjkanja živil. V Tregist pri pri Votsbergu je pričelo 14. februarja goreti v stanovanju rudarja Rudolfa Guggi. Oba rudarjeva otroka: dve leti in pol in tri leta in pol sta bila stara, sta zgorela. Oče je iskal živeža, mati je pa šla zjutraj ob 3 na delo; iti bi bil moral tudi oče, a ker rodbina že prejšnji dan že ni nič jedla, je predstojnikom rekel, da mora k sodišču; šel je pa krošnjari, da bi bil živiž dobil. Otroka je moral pustiti sama, ker bi sicer ne bili nič jedli.

Razmere in težnje med Čehi.

V dunajskem krščansko socialnem mesečniku »Das neue Oesterreich« (11 zvezek, februar 1918) je praški vseučilišni profesor dr. Fr. Kordač, eden izmed duševnih voditeljev zedinjene češko-katoliške ljudske stranke, o položaju in stremljenju Čehov objavil članek, v katerem piše med drugim:

»Misel, združiti vse češke politične stranke se je vsled grozeče nevarnosti za kulturno življenje vsega naroda uresničila na ta način, da se je ustanovil narodni odbor (»Narodni izbor«) kot zastopnik vseh ljudskih slojev in da se je ustanovila zveza vseh čeških državnih poslancev (»Češki svaz«). V narodnem izboru je dobila tudi katoliška narodna stranka z ozirom na svojih 83.000 volivcev tri zastopnike.

Delovanje obeh teh korporacij je glede na obrambo grozečih narodnih nevarnosti in na organski razvoj zgodovinsko državnopravnega programa, pospeševal državni preobrat v Rusiji in demokratična ustavna preosnova v Prusiji, ki sta našla pomenljiv odmev v besedi našega cesarja o »resnični demokraciji« z ozirom na bodočo ustavno in upravno preosnovo v Avstriji.

Vojaško politični absolutizem in z njim vred nemški »politični predpogoj« (Belangi) so padli in naš pravični in dalekovidni vladar je skušal od obeh povzročeno škodo popraviti z velikodušno amnestijo. V sedaj bolj oproščenem političnem življenju sta se priglasili za vstop v narodni odbor tisti dve politični stranki (nekdanja napredna stranka Masaryka in napredno državnopravna), ki se prejšnjemu povabilu za vstop nista odzvali. Toda slišali so se tudi glasovi nepolitičnih strank (zveza pisateljev), ki so zanikali kompetenco narodnega odbora govoriti v imenu celega naroda, istočasno so si pa sami osvajali tako kompetenco še celo v obliki kot najvišji tribunal nad državnimi poslanci in sa na ta način zagrenili odborovo predsedništvo starosti zgodovinsko državnopravne politike ekscelenci dr. Matušu. Ta radikalizem je pod vplivom amnestije naglo napredoval. Najbližji vzroki njegovih uspehov je iskati v gori označeni vsled vojske razburjeni psihi vsega naroda. Bolj oddaljeni vzroki pa segajo daleč nazaj v zgodovino Češke. Ta politični

radikalizem na Češkem je naravna reakcija, refleksno gibanje politično narodnega življenja češkega naroda, kateri je trpel vsled sistematičnega nasilstva. To nasilje se ni samo vršilo v neposredno poprejšni triletni dobi trpljenja, marveč vršil ga je tudi absolutizem in dualizem skoro enega stoletja. Zgodovinski spomini na slavno preteklost državne samostojnosti Češke niso izumrli, marveč so v vsem narodu na novo oživel. Razne faze državnopravnega boja skozi stoletje so postaje križvege pota češkega naroda. Čimbolj je inteligentni in delavni narod postajal iz lastne moči gospodarsko in kulturno krepak, tembolj je stremil zatem, da doseže naravni cilj svojega narodnega razvoja. Ta cilj pozna narod iz svoje zgodovine. Je to ideja češke države, ki je bila sklenjena v bilateralni pogodbi med političnim ljudstvom (torej Čehi in Nemci) Češke in med Habsburško dinastijo in opetovano potrjena in zajamčena s slovesnimi državnimi čini in s cesarjevimi besedami.

Toda to najlojalnejše stremljenje vsega češkega naroda, kojega gonilno moč tvorijo skupni, medsebojni življenjski interesi naroda, države in dinastije, je stalno uničevala zveza dveh gospodstvaželnih gospodskih narodov (Herrenvölker) v cis in translajtanskem absolutizmu ali dualizmu, in sicer večkrat vsled mogočnega vpliva od zunaj.

Ali je čudno, če narod, ozlovoljen vsled izjalovljenja vseh svojih oportunističnih in ustavnopravnih sredstev v dobi zadnjega stoletja in vsled vpliva sekularnih dogodkov svetovne vojske in njenih psihičnih, da ne rečem psihopatičnih učinkov, obrača svoje oči poln straha in trepete do te vsemožečne uničevalke oblik, ki so se že preživele? Najboljši politiki merodajnih strank želijo češkemu narodu v tem skrajno kritičnem času kakega velikega češkega Deaka namesto tolikih velikih radikalcev in majhnih maščevalnih politikov.

Bog naj obvaruje, da bi zopetno varanje do viška napetih narodnih upanj ne vzbudilo jeze prevaranega naroda, pred kojega sodnim stolom bi se morali zagovarjati tudi tisti poklicani voditelji naroda in čuvaji njegovega neprodajnega fidejkomisa narodnih dobrin, ki ne odpravljajo hazard radikalizma, pa vendar ne kažejo na pot, ki bi bila v vseh okoliščinah varna in vredna splošne narodne zavesti o naravnih in zgodovinskih pravicah. Če vladati pomenja, videti naprej, tudi zahteva smotreno delo. Videant consules!

Kakor češki profesor v nemškem listu, tako tudi mi kličemo z ozirom na sedanje veliko pričakovanje jugoslovanskega naroda: Bog na obvaruje, da bi zopetno varanje do viška napetih narodnih upanj ne vzbudilo jeze prevaranega naroda!

Okno v svet.

Bankovci po 50 kron z datumom 2. januarja 1902 se potegnejo iz prometa. Avstro-ogrska banka jih sprejema v izplačilo in zamenjavo še do 31. julija 1919. Od tega časa naprej pa do 31. julija 1925 jih bo banka le še zamenjavala. Po 31. juliju 1925 pa banka ni več zavezana jih sprejemati.

Gostilničar prinesel namesto pšenice pšenični zdrob v mlin. Prijatelj lista nam piše: Nek gostilničar v nekem spodnještarskem mestu je bil tako srečen, da je imel precej pšenice v svoji zalogi. Naročil je domačim, naj mu pripravijo nekaj pšenice v vrečo in jo zavijejo z vrečo vred v nahrbtnik. Gostilničar je nesel dragoceno reč, bilo je približno 30 kg, v mlin. Peljal se je po železnici do mlina. Ko je mlinar odprl vrečo — je začudeno pogledal gostilničarja in pa vrečo. — »Kaj, Vi pravi, da nimate kaj jesti v Vašem mestu? In sedaj bi se še radi norčevali iz mene?« Gostilničar tudi začudeno pogleda mlinarja in pravi: »Kaj pa je takega?« In v njegovo začudenje je opazil v vreči lepo bel — pšenični zdrob, katerega so mu domače ženske v svoji raztresenosti nabasale namesto pšenice v vrečo. Gostilničar je moral »vandratiti« zopet z vrečo pšeničnega zdroba nazaj v mesto. Pri tem pa ga je skoro zadela neljuba usoda. V mlin je namreč dospel okrajni žitni nadzornik. Gostilničar je temu gospodu napravil globok poklon in jo je urnih krač pobrisal proti železnici. Če bi bil g. žitni nadzornik ovohal dišeči pšenični zdrob, bi gotovo odvezel gostilničarju težko butaro.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Ustanov. 1. 1893.

Ustanov. 1. 1893.

UZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO U LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemeke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsekah ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih. Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ ‰.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848.40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.